

Mr. Beam

JONAS BAEKE

Kafka voor kinderen

Elke Huybrechts

Gezien op 05 augustus 2024
De Grote Post, Oostende, in het kader van TAZ 2024

Wat doen volwassenen die ‘op den bureau’ werken eigenlijk hele dagen? Als je kind zich dat zou afvragen, moet je zeker samen naar ‘Mr. Beam’ van Jonas Baeke en Lucas Van der Vegt gaan kijken. ‘Mr. Beam’ is een kritische jeugdvoorstelling voor jong en oud, die met humor de leegte van een bureaucratisch systeem ten tonele voert.

07 AUGUSTUS 2024

Een kwieke jongeman - Lucas Van der Vegt - komt binnen gedarteld in een kantoorruimte. Via een voice-over stelt dit personage, Mr. Beam, zichzelf voor aan het publiek. Dit was hij vroeger: een flexibele en gemotiveerde werknemer die zich toen nog op een dansante manier over de werkvloer bewoog. Hij luistert naar de nogal knullige naam ‘Beam’. Zaal Dactylo in cultuurcentrum De Grote Post is voor de jeugdvoorstelling ‘Mr Beam’ omgetoverd tot een generische werkomgeving, tot ‘den bureau’ zoals dat heet. De jeugdige werknemer begroet de koffiemachine en serveert zichzelf een kopje waar hij speels van slurpt, swingt vervolgens vrolijk naar de prullenmand, tikt het deksel aan dat vervolgens automatisch open en dicht klapt en gooit er zwierig een prulletje in.

Op het podium staat verder nog een kopieerapparaat, een waterdispenser, een draaiende airco en scheefgezakt bureau met daarop een transparant scherm dat Mr. Beams computer moet voorstellen. Ook de vreselijke tl-verlichting ontbreekt niet. In de eerste scène leren we hoe een doordeweekse werkdag er voor Beam uitziet: na de dagelijkse koffieroutine pleegt hij casual een aantal telefoontjes met klanten in onverstaanbaar geratel. Uit die belronde komen harde data: de heer Beam moet drie cijfers onthouden en daarvoor vraagt hij hulp aan zijn ‘allerkleinste collegaatjes’ uit het publiek. Die cijfers moet hij namelijk ingeven in de computer. Voor hij daar aan toe komt krijgt hij echter het signaal dat het 17 uur is en dat betekent onherroepelijk het einde van de werkdag voor Mr. Beam. Kunnen de kinderen de cijfertjes nog één dag langer onthouden? Dat moet lukken. Morgen weer een nieuwe werkdag.

Die volgende werkdag voert Mr. Beam opnieuw zijn vertrouwde ochtendritueel uit. Daarna maken we kennis met zijn collega Jo, een stofzuigerrobot, die kennelijk de echte Jo moet vervangen. De ‘echte’ Jo was Beams beste vriendin

maar sinds ze ontslagen is ziet hij haar niet meer. Beam vertelt robot-Jo dat hij van plan is om overmorgen op cruise te vertrekken om walvissen te spotten (kans: hooguit 5 % schat hij). Dankzij dit intermezzo krijgen we een volledigere beeld van de eenzame man die Beam is. Hij werkt om vakantiedagen te kunnen opnemen, maar die vakanties spendeert hij bij gebrek aan sociale contacten zielsalleen. Zonder doel of bestemming. Tijdens zijn praatje verliest Beam de tijd uit het oog. Het is de aanleiding voor Beams baas om hem te berispen. 'Zij' is slechts een blauwe spot die hem vanuit het grid als een deus ex machina toeschijnt. Tegen morgenmiddag moet Beam zijn cijfers in de computer ingevoerd hebben, anders zwaait er wat!

Hoe hij dit universum in zijn eentje tot leven wekt is een waar bravourestukje.

Zo hangt er plots een scherp mes boven Beams hoofd te bungelen. Dat is althans hoe de voice-over het begrip 'deadline' duidt voor de collegaatjes in de zaal. Het mes blikkert vervaarlijk, zeker als Beam een errormelding krijgt op zijn computer. Zijn mislukte inlogpoging luidt het begin in van wat zal uitmonden in een veertig jaar durende procedure die hem de volmacht moet opleveren waardoor hij de cijfers kan invoeren. Van der Vegt acteert tijdens die procedure de pannen van het dak. Het lijkt alsof de Nederlander moeiteloos tussen alle Vlaamse accenten kan switchen, wanneer hij de ambtenaren aan de andere kant van de lijn imiteert. Telkens verwijzen zij hem door naar een andere instanties die hem moet verder helpen, maar die hem in wezen steeds verder doen verdwalen in de bureaucratische waanzin. In die razernij komen ook de koffiemachine en een perforator tot leven. Zij vertegenwoordigen belangrijke schakels in 'Het Systeem'. Van der Vegt leent ook aan die objecten zijn stem. Hoe hij dit universum in zijn eentje tot leven wekt is een waar bravourestukje. Tegelijk toont hij zo dat het de mens zelf is die dit absurde systeem mee in stand houdt.

'Mr. Beam' ontpopt zich zo tot Kafka voor kinderen: het laat hen zien hoe een bureaucratie (niet) werkt. Hoe je niets tot stand brengt doordat je eindeloos van het kastje naar de muur gestuurd wordt. En dat dat zogenaamde werk van je ouders 'op den bureau' dus misschien wel helemaal niets inhoudt. Tot zover overtuigt het spel en de narratieve opbouw van 'Mr. Beam' mij van dat opzet. Als toeschouwer blijf je namelijk geboeid de steeds groteskere avonturen van het sympathieke personage volgen. Ook de technische snufjes, zoals de pratende koffiemachine en het zelfrijdende kopieerapparaat, worden hier op een verrassende manier ingezet en geven het verhaal 'schwung'.

Net daarom is het jammer dat een aantal vormelijke keuzes wat rommelig en niet zo consequent overkomen. Zo spreekt Beam met het personage van de vuilbak dat hij nadien de lucht in hijst. Die actie lijkt geen betekenis toe te voegen. Het gebeurt voornamelijk om letterlijk plaats te ruimen voor het 'hoofdkantoor' dat hij achter het achterdoek ontdekt. Dat hoofdkantoor is dan weer een soort heiligdom dat qua vormentaal niets meer met de kantoorwereld te maken heeft. Dat soort dramaturgische inconsequenties maken deze voorstelling minder vernuftig dan bijvoorbeeld Baekes afstudeervoorstelling 'Pinokkio', waar alle verhaalelementen een veel coherenter universum schiepen. Al kan je natuurlijk tegenwerpen dat een bureaucratisch systeem sowieso altijd vol betekenisloze, losse eindjes zit. Het is incoherent, al dat het alsof alles piekfijn geregeld is.